

LEGAL AND APPLIED PRINCIPLES OF IMPLEMENTING ELECTRONIC GOVERNANCE IN UKRAINE

ПРАВОВІ ТА ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

В умовах цифрової трансформації суспільства впровадження електронного урядування стає критично важливим етапом у реформуванні державного управління для забезпечення ефективної взаємодії між державою, громадянами та бізнесом.

Електронне урядування (е-урядування) – це система організації державного управління, яка базується на використанні інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для підвищення ефективності, прозорості та доступності державних послуг, що робить доступним спілкування між урядом, бізнесом та громадянами. До основних цілей та завдань е-урядування належать:

- гарантування громадянам доступу до публічної державної інформації;
- активне залучення громадян до процесів державного управління;
- вдосконалення та оптимізація технологій державного управління;
- усунення цифрового розриву та забезпечення комплексних дистанційних послуг [1].

Аналізуючи процеси розвитку та становлення е-урядування в Україні, можна умовно розділити їх на декілька етапів [1]:

- Перший етап (1998–2006 рр.) був спрямований на формування нормативно-правової бази, розвитку телекомунікаційної інфраструктури та інформатизації стратегічних напрямів розвитку економіки, безпеки та оборони, соціальної сфери. Було прийнято низку фундаментальних законів, таких як «Про електронні документи та електронний документообіг», «Про національну програму інформатизації», «Про електронний цифровий підпис».

– Період другого етапу (2007–2015 рр.) ознаменувався активним прийняттям законів у сфері інформаційних технологій, а саме «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» та «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах».

– Третій етап (з 2015 р.) відзначався запуском стратегії «Україна – 2020», яка передбачала активне впровадження е-урядування через залучення волонтерів та міжнародних експертів, що сприяло диференціації розвитку електронного урядування в Україні. В результаті, з 2015 року в країні одночасно розвивалися дві моделі е-Gov: 1.0 та 2.0. Цей паралельний розвиток став відмінною рисою українського досвіду цифрової трансформації [2].

– Четвертий етап можна охарактеризувати як створення об'єднаних порталів для різних державних служб, що дозволяє здійснювати онлайн-транзакції без особистого звернення до органів влади. Відбувається модернізація публічних послуг через розвиток мережі центрів надання адміністративних послуг (ЦНАПів) та розробка електронних реєстрів та баз даних [3].

Виділяють чотири основні види взаємовідносин у системі електронного урядування: уряд до уряду (G2G), уряд до бізнесу (G2B), уряд до громадян (G2C), уряд до працівників (G2E) [4, с. 30].

Одним з фундаментальних кроків до впровадження елементів моделей е-урядування «уряд до уряду» (G2G) та «уряд до працівників» (G2E) є створення та впровадження системи електронної взаємодії органів виконавчої влади (СЕВ ОБВ). СЕВ ОБВ є державною телекомунікаційною платформою, призначеною для автоматизації документообігу між органами державної влади. Система забезпечує в електронному вигляді створення, надсилання, обробку, зберігання, та знищення електронних документів з використанням технології електронного цифрового підпису. Згідно з [5], СЕВ ОБВ покликана автоматизувати процеси, пов'язані з виконанням управлінських рішень Кабінету Міністрів України та інших органів державної влади. Аналіз динаміки підключення до СЕВ ОБВ свідчить про активне впровадження системи в практику роботи державних органів. За період з 2018 по 2022 рік кількість підключених органів влади зростає більш ніж у 17 разів, досягнувши 3400 [6]. Такий значний ріст свідчить про високий рівень зацікавленості державних органів у впровадженні сучасних інформаційних технологій. Однак, незважаючи на значні досягнення, використання СЕВ ОБВ супроводжується певними викликами. Серед них можна

виділити: технічні збої, ризики інформаційних атак, порушення безпеки даних та психологічний опір з боку частини співробітників. Для ефективного вирішення даних проблем необхідно вжити комплекс заходів, що включають постійне навчання персоналу, впровадження сучасних безпекових заходів та регулярне технічне обслуговування.

Постанова Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 року № 55 «Деякі питання документування управлінської діяльності» визначила електронну форму діловодства як основну для державного сектору. Впровадження СЕВ ОБВ як єдиної платформи для юридично значущої електронної взаємодії органів державної влади значно спростило обмін документацією та сприяло підвищенню ефективності роботи державних установ. Крім того, до системи можуть підключатися не лише органи державної влади, а й інші організації, що сприяє розширенню кола користувачів та посиленню інтеграційних процесів.

Аналогічні тенденції спостерігаються і на законодавчому рівні. Закон України «Про внесення змін до Регламенту Верховної Ради України щодо вдосконалення електронної форми документообігу у Верховній Раді України», який вступив у дію 4 лютого 2020 року і передбачав поступовий перехід до повністю електронного документообігу в парламенті. Перехідний період, що тривав до 1 вересня 2020 року, дозволив зберегти паралельне використання паперової та електронної форм документів. Впровадження таких змін дозволило суттєво оптимізувати робочі процеси в парламенті та підвищити прозорість законодавчої діяльності [7].

Не можна не визнати імплементацію елементів моделей «уряд до громадян» (G2C) та «уряд до бізнесу» (G2B), яка відображається у розширенні мережі ЦНАП в Україні. Станом на 2-й квартал 2024 року мережа зростає до 4585. Серед них – 1346 ЦНАП, 3058 віддалених робочих місць, 144 територіальні підрозділи та 37 мобільних ЦНАП. Мережа ЦНАПів налічує 16506 працівників та надає 245 видів послуг. За весь період було надано 10089826 послуг для громадян України. Порівнюючи з 2021 роком, мережа зростає майже вдвічі. Лідерами за рівнем доступності державних послуг стали такі області: Львівська (580), Вінницька (265), Івано-Франківська (262) та Одеська (256) [8].

Таким чином, впровадження електронного урядування в Україні пройшло кілька ключових етапів, що сприяли підвищенню ефективності державного управління та доступності державних послуг для громадян і бізнесу. Незважаючи на значний прогрес,

подальший розвиток е-урядування в Україні є стратегічно важливим, оскільки сприяє підвищенню довіри громадян до державних інституцій, стимулює економічне зростання та забезпечує інтеграцію України в глобальний цифровий простір.

Література:

1. Електронне урядування. *Вікіпедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Електронне_урядування (дата звернення: 03.10.2024).
2. Любашівська громада. Новини. URL: <https://lubashivska-gromada.gov.ua/news/1695716472/> (дата звернення: 03.10.2024).
3. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 вересня 2017 р. № 649-р. Київ, 2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/649-2017-p#Text> (дата звернення: 03.10.2024).
4. Малиновський В.Я., Грицяк Н.В., Семенченко А.І. Навч. посіб. у 15 ч. / за заг. ред. А.І. Семенченка, В.М. Дрешпака. Київ :, 2017. Частина 1 : Вступ до курсу. Концептуальні засади електронного урядування та електронної. Київ : ФОП Москаленко О.М., 2017. 70 с.
5. Система електронної взаємодії органів виконавчої влади (СЕВ ОБВ). URL: <https://se.diiia.gov.ua/sev-ovv> (дата звернення: 13.10.2024).
6. Модуль СЕВ ОБВ – ваш надійний помічник з ЕДО. *М.Е.Дос.* URL: <https://medoc.ua/blog/modul-sev-ovv-vash-nadijnij-pomichnik-z-edo> (дата звернення: 13.10.2024).
7. У всьому Кабміні електронний документообіг повністю почне працювати до 1 липня. *Інтерфакс-Україна*. 2020. 4 лютого. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/general/639124.html> (дата звернення: 13.10.2024).
8. Результати моніторингу мережі центрів. *Центр Дія*. URL: <https://center.diiia.gov.ua/rezultati-monitoringu-merezi-centriv-2> (дата звернення: 13.10.2024).